

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

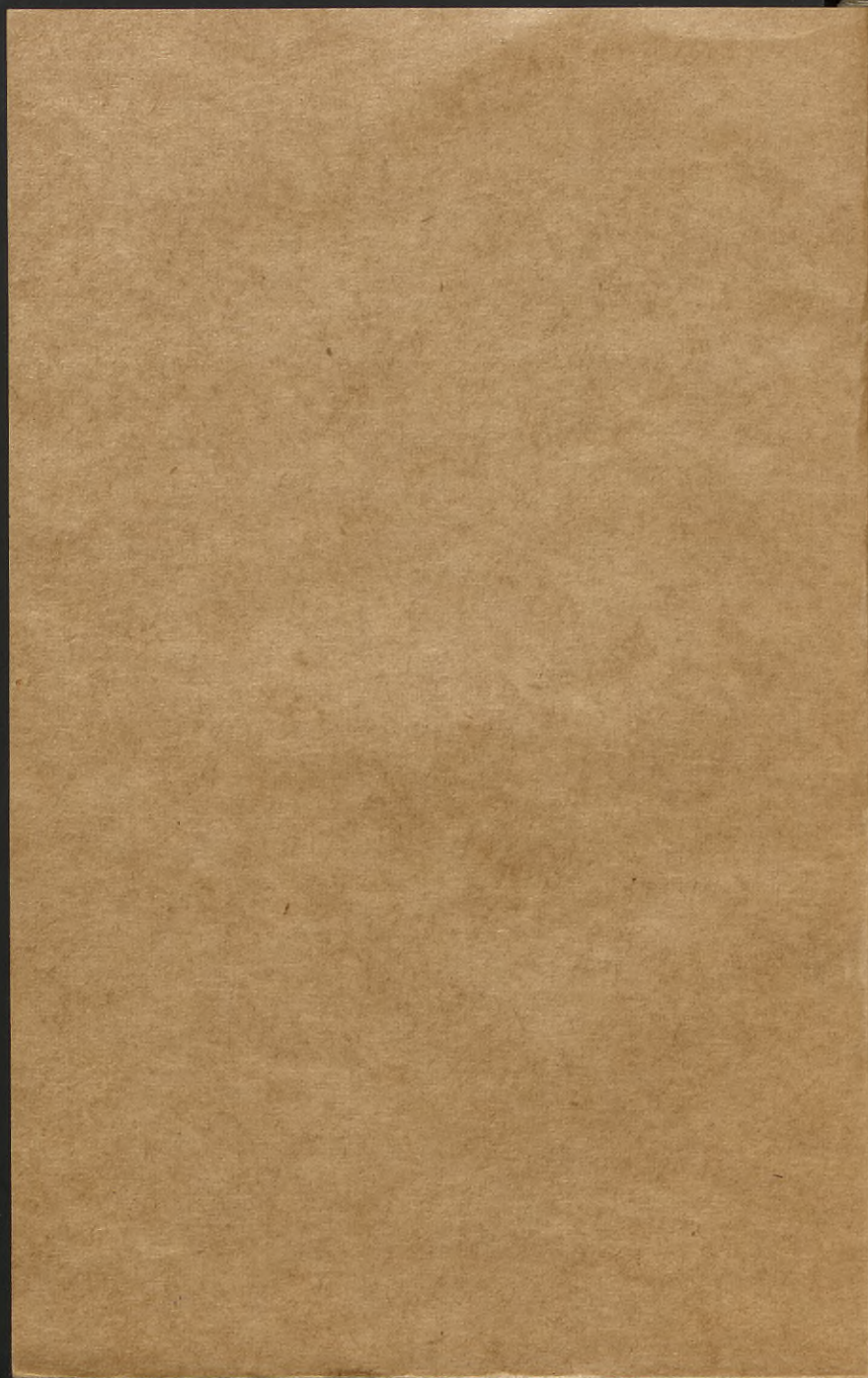

(Pr) Litt
Lat.
1877

Apuleius

Amor och Psyche.

Sthlm. 1877

*(Prof Litt
Lat.
Overs. Sv.*

AMOR OCH PSYCHE.

SAGA AF

AULUS LUCIUS APULEIUS.

Med en afbildning af WALTER RUNEBERG's
»Psyche büren af Zefirus».

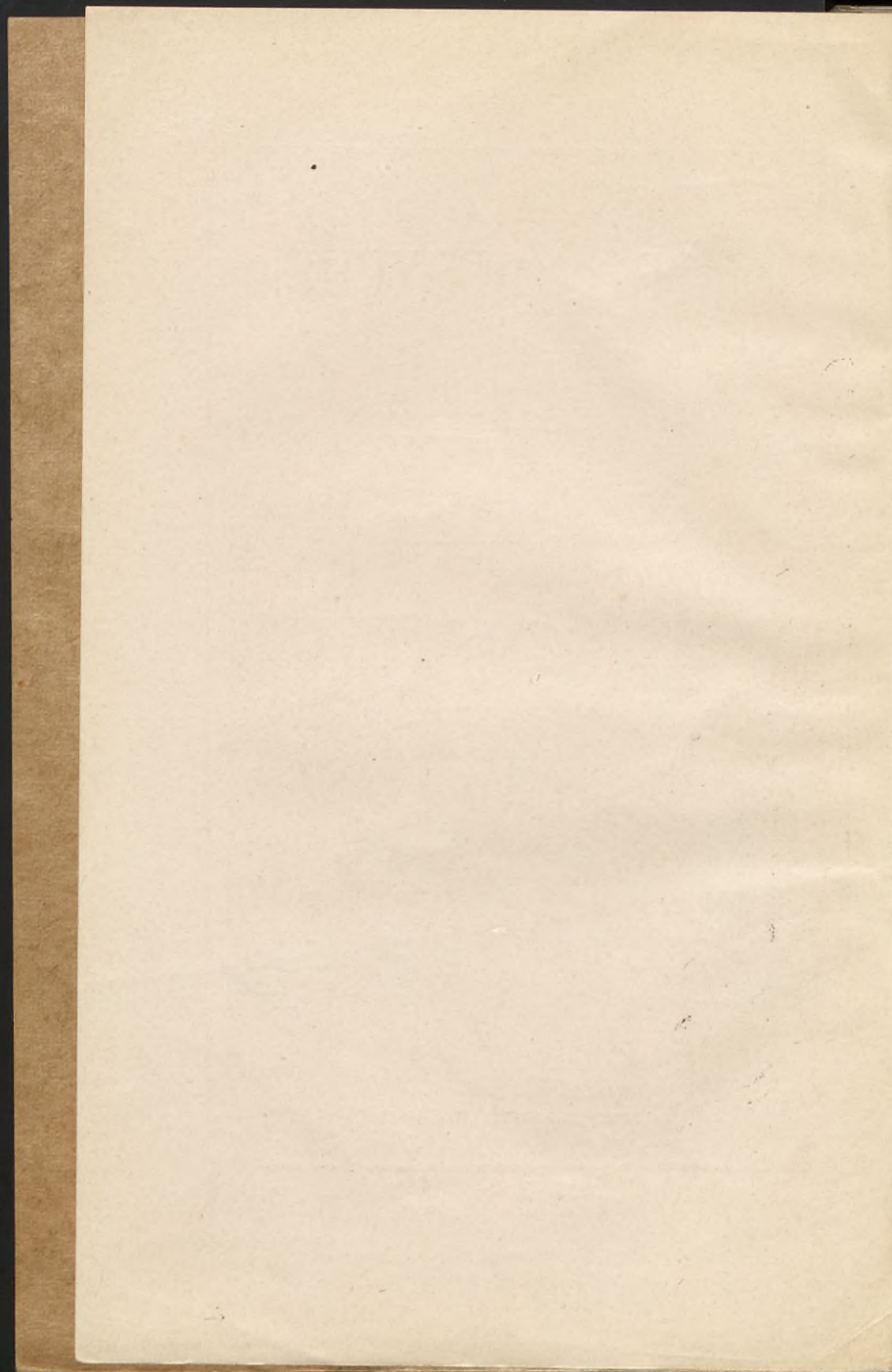

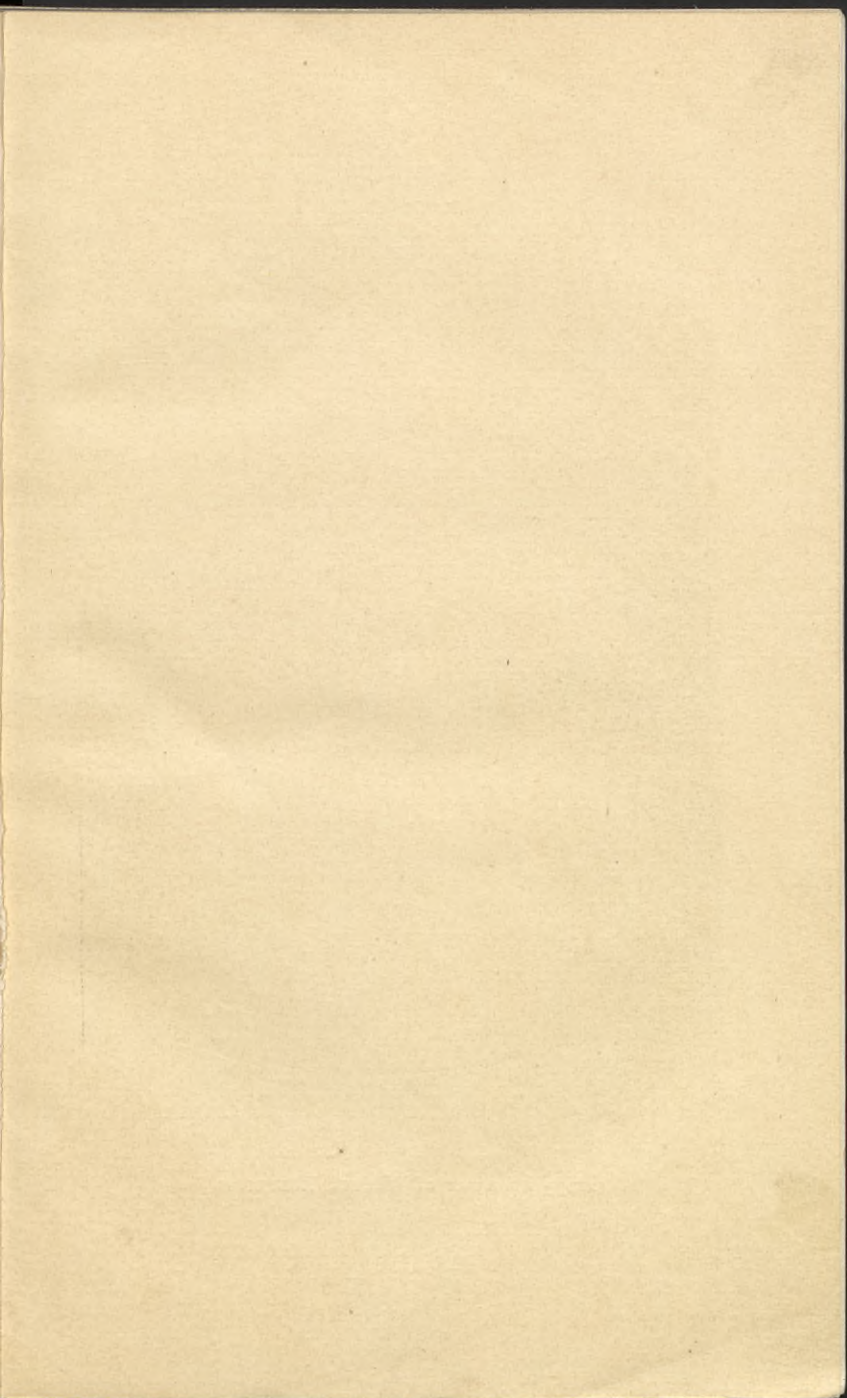
STOCKHOLM.

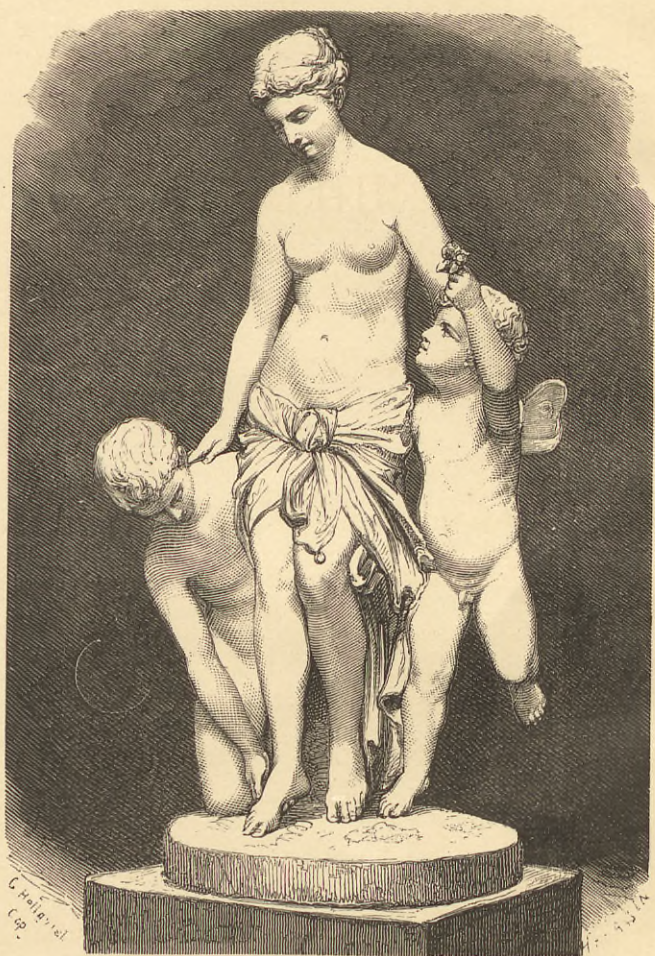
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 50 öre.

PSYCHE, BUREN AF ZEFIRER.
Grupp i marmor af WALTER RONEBERG.

AMOR OCH PSYCHE.

SAGA AF

AULUS LUCIUS APULEIUS.

Försvenskad efter FR. NUTZHORN'S danska bearbetning.

Med en illustration efter WALTER RONEBERG.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

AMOR OCH PSYCHE

AF

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1877.

En gång bodde i en stad en kung och en drottning, som hade tre döttrar, hvilka alla voro vackra. De tvenne äldstas skönhet öfvergick dock ej menskligt beröm, men den yngstas fägring var så stor, att intet språk har ord att beskrifva den. Många af landets barn och talrika främlingar, som lockats dit af ryktet om denna härliga uppenbarelse, blefvo så betagna af hennes obeskrifliga skönhet, att de föllo ned och tillbådo henne, som om hon varit gudinnan Venus sjelf, och snart utbredde sig i grannländerna det ryktet, att denna gudinna, som fordom på det blånande djupet uppstigit ur hafvets skum, nu hade uppenbarat sig bland människorna, eller att himlens stjernor hade låtit en ny Venus uppstå, icke ute på hafvet, utan på den bebodda jorden.

Sålunda växte hennes rykte dag för dag och flög från ö till ö, från bygd till bygd. Från fjerran länder och öfver det stora hafvet strömmade man tillsamman för att glädja sig åt den strålande synen. Ingen besökte mera Paphos, ingen Knidos, ja, icke ens Kythera. Venus blef öfvergifven, hennes tempel sjönko

samman, hennes helgedomar lågo öde, hennes dyrkan försumrades; inga kransar smyckade mera hennes bildstoder och hennes altaren stodo utan eld, haft dolda af askan från tidigare offer. Det var kungadottern man tillbad, den menskliga skönheten man bragte den hyllning, som tillkom gudinnan. När hon visade sig om morgonen, anställde man offer åt henne, som om hon varit Venus, och när hon vandrade genom gatorna, samlades man för att hedra henne med blommor och kransar.

Denna öfverflyttning af gudomlig ära på en jordisk qvinna tände vredens gnista i den verkliga Venus' bröst, och med en knyck på nacken gaf hon sin harm luft i följande ord:

”Se, jag, naturens moder, elementernas upphof, hela världens herskarinna, får nu dela min heder med en dödlig, och mitt namn, som strålar i himlen, vanhelgas af jordens stoft. Jag skall nu låta mig nöja med den hyllning, som tilldelas henne på mina vägnar och att en dödlig qvinna intar min plats. Förgäfves tillerkände mig ju då denne herde, hvilken för sin rättvisas skull af sjelfva Jupiter utsågs till domare, priset framför de höga gudinnorna. Men hvem hon än är, skall hon icke glädja sig åt att ha tillegnat sig min heder. Snart skall hon få ångra sin otillbörliga skönhet.”

Genast kallar hon sin son, denne galgfågel med vingarne, som med sina dåliga seder, till trots för den offentliga moralen, om natten springer omkring med facklor och pilar i främmande hus, bringar tvedrägt

inom alla äktenskap och ostraffadt begår de största skändligheter, utan att någonsin företaga något ordentligt. Han är redan på förhand villig nog att stifta ondt; nu uppmuntrar hon honom till på köpet, för honom till den omtalade staden, visar honom Psyche sjelf, ty så hette hon, och i det hon berättar huru detta människobarn vill göra henne skönhetspriset stridigt, säger hon, suckande och darrande af harm:

”Vid min moderskärlek, vid din pils ljuftva sår, vid din flammas blida smärta! Skaffa din moder hämnd och straffa den trotsiga skönheten, så att det kan märkas. Låt henne brinna af kärlek till den eländigaste menniska, som finnes; till en, som ej blott saknar värdighet och förmögenhet, utan också säkerhet till lif och lemmar och som är så usel, att det i hela världen ej finns hans like i eländighet.”

Med dessa ord trycker hon en innerlig kyss på sin sons mun och går derefter till närmaste strand, hvarest hon med sin rosenfot träder ut på de darrande böljorna. Knappt har hon visat sig på den blanka spegelytan, förrän hafvets befolkning strömmar till, lika lydig hennes tysta önskan, som om hon högt hade uttalat sitt bud. Der komma Nereus' döttrar, sjungande i kor, Portunus med sitt långa hafsblå skägg, Salacia med sitt fiskyngel och den lille Palæmon, ridande på en delfin. Också tritonernas skara vältrar sig hän öfver hafvet. En blåser i ett musselskal, en håller en fladdrande silkesslöja mot den brännande solen, en annan håller spegeln för sin herskarinnas ögon, andra

simma framför hennes vagn. Sådan är den skara, som följer Venus på hennes färd till Okeanos-strömmen.

Emellertid har Psyche ingen glädje af all sin skönhet. Hon beskådas af alla, hon berömmes af alla, men det fins ej en kung, ej en furste, ingen bland folket, som vågar närma sig henne som friare. De beundra den gudalika gestalten, men de beundra den som en marmorstaty. De två äldre systrarna, hvilkas mindre strålande skönhet ej blir besjungen af folken, äro längesedan bortskänkta till kungliga friare och lefva i förnämt äktenskap, men Psyche sitter ogift hemma och begråter sitt öde att gå oförmäld. Sjuk till kroppen och sorgsen till själen, hatar hon sin egen skönhet, så prisad den än är bland alla jordens folk.

Då anar den olycklige fadern, att himlen är förtörnad, och i sin fruktan för gudarnes vrede vänder han sig med offer och bön till Apollos urgamla orakel i Miletus för att fråga, om hans dotter alltid skall förblifva ogift. Svaret lyder:

“Högt på det spetsiga fjell må du ställa den fruktande
flickan;

Smyckad i svepningens dräkt, bide sitt öde hon der.

Ej må du vänta att se henne gift med en dödlig brud-
gum!

Nej, med ett odjur så grymt, gruffligt som ormarnes ätt.
Högt genom etern sväfvar det hän, betvingande världen,
Mördar hvar enskilds ro både med flammor och stål.

Ja, för dess välde må Jupiter sjelf och gudarne darra.
Mäktigt det tvingar jemväl skuggorna djupt under jord.“

Då kungen hörde detta svar drog han bedröfvad hem och berättade för sin hustru ödets grymma bud. Då blef det sorg och klagan i landet, ty att trotsa gudarnes vilja vågade man ej. Man tillredde den stackars flickans bröllop, men facklornas glans fördunklades af den svarta askan, flöjtens festliga klang öfvergick till klagande toner, den glada bröllopsången slutade med gråt och brudslöjan vättes af brudens tårar. Hela folket deltog i kungahusets olycka och alla offentliga förhandlingar afstannade på grund af sorgen.

Men himlens vilja måste snart verkställas. Då alltså de nödvändiga ceremonierna voro utförda, drog brud-likståget ut, ledsagadt af hela folket. Psyche vandrade sjelf med tårar i ögonen, icke som till bröllop, utan som till sin egen begrafning. Men då de bedröfvade föräldrarna, nedtryckta af sorgen, dröjde att utföra den förfärliga handlingen, uppmuntrade dottern dem med följande ord:

”Hvarför plågen I er olyckliga ålderdom med hejdlös gråt! Hvarför trötten I er själ med klagan, som blott förökar min sorg! I förderfven endast ert vördnadsvärda utseende med onyttiga tårar. Er gråt väcker blott sorg hos mig. Sliten icke ert gråa hår och trycken ej så förtvifladt händerna mot ert bröst. Det som nu vederfares mig är ju blott skönhetslönen, men det hafven I ej kunnat se förr än nu, då I blifven straffade af den hämnande afunden. Då stammar och folk tilldelade mig gudomlig ära och enstämmigt kallade mig Venus, då skullen I hafva sört och klagat; då skullen I begråtit mig, som om jag redan varit

död, ty Venus-namnet är det, som nu störtar mig i döden. Fören mig fort bort och ställen mig på fjellet, såsom ödet bestämt. Snabbt vill jag ila till mitt bröllop, snart skall jag se min brudgum. Hela världen böjer sig ju för hans makt, hvarför skulle jag då undfly?"

Efter dessa ord trädde hon med snabba steg in i brudtåget. Man vandrade upp till det höga fjellet, på hvars öfversta topp man lemnade den stackars flickan, som nu, medan de andra sorgsna vandrade hem, stod ensam qvar med de efterlemnade brudfacklorna, hvilka bloss dock voro släckta af tårar.

Föräldrarne voro så nedböjda af olyckan, att de beständigt höllo sig inestängda hemma och aldrig trädde ut i dagens ljus.

Men Psyche, som, darrande af ångest, var försjunken i gråt, blef af Zephyrs milda fläktar, som grepo hennes fladdrande kläder, lyft från klippan topp och buren ned i dalen, hvarest hon sakta nedlades på den blomstrande gräsmattan; och här på detmjuka lägret i det daggstänkta gräset, fann hon äntligen hvila för sitt trötta sinne.

Sent omsider reste hon upp sig, vederqvickt af en djup sömn. Hon såg en lund med höga och lummiga träd och midt i lunden en källa med kristallklart vatten. Nära källan stod ett slott, byggt icke af menniskohand, utan med gudomskonst. Säkert var det en guds boning, ty taket uppbars af guldpelare och var sammanflätadt af pomeransträd och elfenben, medan alla väggarna voro betäckta med drifvet silfver, hvori

vilda och tama djur mötte den inträdandes ögon. — Blott en gud hade kunnat uthugga figurerna så lifvande. Till och med golvet var inlagdt med dyrbara småstenar, så konstigt sammanfogade, att de framställde bilden af vackra målningar och foten trampade öfverallt blott på ädelstenar och kostlig metall. De öfriga delarne af den vidsträckta bygnaden voro lika praktfulla. Hela väggar, smyckade med massivt guld, lyste, så att huset egde ljus i sig sjelft, om äfven solen dolde sig; sålunda strålade rummen, pelargångarna, ja till och med badrummen, och bohaget motsvarade husets prakt, så att det hela tycktes vara ett himmelskt palats bygdt för den store Jupiter, när han ville nedstiga till människornas barn.

Lockad af all denna härlighet, gick Psyche försigtigt närmare, hon dristade sig att stiga öfver tröskeln, betraktade nyfiket allt och fann på andra sidan af slottet förvaringsrum, bygda med samma konst och fyllda med strålande skatter. Der fattades ingenting. Men hvad som mera än dyrbarheterna sjelfva väckte hennes undran var att se så stora skatter från världens alla trakter ligga der utan lås eller rigel och utan väktare.

Medan hon nu stod försjunken i betraktandet af dessa saker, hörde hon följande ord af en osynlig röst:

”Hvarför, herskarinna, förundrar dig åsynen af denna rikedom? Allt detta tillhör ju dig? Träd in i rummet der och hvila dina trötta lemmar, stig sedan i badet, när du så önskar. Vi, hvilkas stämmor du hör, äro dina tjenarinnor, vi skola med omsorg be-

tjena dig, och när du hvilat och badat, skall en kunglig måltid vara tillredd.

Psyche kände sig nu mera i gudarnes hägn, och följande den osynliga röstens uppmaning, vederqvickte hon sig först med sömn och sedan med ett bad. I en halfrund utbyggnad tätt bredvid såg hon en upphöjd plats, som tycktes henne bestämd till måltiden och hvarest hon därför glad lade sig till bords. Strax frambars en måltid med gudavin och många rätter, ieke af en tjenare utan af en vindflägt. Hon kunde ej se någon utan hörde blott deras ord, och det var stämmor hon hade till sin uppassning. Efter måltiden sjöng först en af rösterna, ackompanjerad af en osynlig cittra; sedan ljöd harmonisk sång af många stämmor, så att hon kunde märka att en hel kör måtte vara närvarande, ehuru hon ej såg någon.

Då denna underhållning var förbi och det blef qväll, gick Psyche till hvila. Fram på natten hörde hon ett sakta ljud. Hon förskräcktes och darrade i den djupa ensamheten, men visste ej sjelf hvad hon fruktade. Det var brudgummen, som osedd, var närvarande och hvilade vid hennes sida, men före daggryningen var han hastigt försvunnen, och straxt derpå infunno sig de osynliga rösterna, väntande på sin herskarinnas befallningar. — Sålunda förflöt en tid och som det brukar gå, blef det nya henne kärt genom vanan och ljudet af stämmorna var hennes tröst i ensamheten.

Emellertid tärdes hennes föräldrar af sorg och grämselse. Ryktet om det sorgliga bröllopståget gick

från stad till stad och nådde slutligen hennes äldre systrar, hvilka, förskräckta och bedröfvade, genast lemnade sina hem och begåfvo sig på väg för att helsa på sina gamla föräldrar.

Samma natt sade brudgummen till Psyche, ty ehuru hon ej såg honom, hörde hon dock hans röst:

”Sköna Psyche, min älskade hustru! Ett grymt öde hotar dig, var därför väl på din vakt. Snart skola dina systrar, i den falska tron att du är död, bestiga fjellet för att se, om intet spår af dig syns till. Om du hör deras klagan, får du ej svara dem, nej icke ens se upp till dem. Gör du det, så bringar du stor sorg öfver mig och olycka öfver dig sjelf.”

Psyche lofvade lyda sin man, men hela den följande dagen tillbragte hon under suckan och gråt, ty det tycktes henne nu att hon verkligen var som en död, då hon, begrafven i det rika fängelset och beröfvad allt umgänge med menniskor, icke kunde bringa sina sörjande systrar någon tröst, ja, ej en gång fick lof att se dem. Hvarken gick hon i badet eller sökte någon annan vederqvickelse, utan grät ännu lika bittert om qvällen, då hon gick till hvila.

Litet tidigare än vanligt infann sig brudgummen, och i det han kysste hennes tårade kind, bannade han henne med dessa ord:

”Har du redan glömt ditt löfte, min Psyche? Hvad skall jag för framtiden vänta af dig? Hvad skall jag hoppas? Både dag och natt, till och med vid min sida klagar du. Gör som du vill och följ ditt eget

oförståndiga sinne! Men när du för sent ångrar dig, så glöm ej att jag i tid varnat dig.”

Nu begynte hon tigga och bönfälla och sade att hon skulle dö, om han ej tillät henne att se sina systrar, så att hon finge lindra deras sorg och tala förtroligt med dem.

Slutligen gaf han efter för sin unga hustrus böner och tillät henne dessutom att gifva dem så mycket guld och så många kostbarheter, som hon ville.

Men gång på gång varnade han henne att ej låta leda sig af sina systrars förderfliga råd eller eftersträfva att få se sin man, ty genom ohelig nyfikenhet skulle hon blott störta sig ned från lyckans höjd och för evigt skiljas från honom.

Glad tackade Psyche sin man och tillade:

”Jag vill heldre dö hundra gånger än mista dig; ty dig tillber jag och älskar dig så högt som min egen själ, hvem du än är. Ja, icke en gång kärleksguden sjelf kan jag jmföra med dig. Men ännu en bön måste du uppfylla! Befall att samma vind, som förde mig från fjellet, också bär mina systrar hit ned.”

Under kyssar och smekningar kallade hon honom med inställsam röst: ”Min älskade, min herre, din Psyches egen själ”, tills han, alldeles bedårad af kärlek, gaf efter och lofvade allt hvad hon ville. Och som vanligt, förr än dagen kom, var han försvunnen.

Systrarna hade emellertid hört efter hvar det fjell var, på hvilket deras syster blifvit lemnad, och skyndade hastigt dit upp. Här greto de nu och slogo sig för bröstet tills klippor och stenar återljödo af

deras klagan. Gång på gång ropade de den förlorade systemns namn, tills Psyche, förskräckt af de genomträngande och klagande ljuden, skyndsamt sprang ut ur slottet och sade:

”Hvarför fyllen I luften med er klagan! Här är jag, för hvars skull I sörjen. Upphören med era klagorop och aftorken era tårade kinder. Snart skolen I omfamna henne, som I nyligen begråtit.”

Derefter kallade hon på vinden och påminte honom om hennes makes befallning, och strax fördes systrarna af milda fläktar ned i dalen. Under ömsesidiga omfamningar och talrika kyssar stannar nu gråten och leendet kommer i dess ställe.

”Men följn mig in i huset, så att I kunnen dela er Psyches glädje.”

Med dessa ord visar hon dem hela det gyllne slottets rikedom, låter dem höra de tjusande rösternas talrika skara och uppfriskar dem derpå med ett härligt bad och en präktig måltid. Men denna härlighet uppfylde blott deras hjertan med afund, och den ena af systrarna upphörde ej att nyfiket fråga henne, hvem som var herre öfver all denna rikedom och huru hennes man såg ut.

Men Psyche, som ej glömt sin makes ord, sade blott att han var en vacker ung man, hvars kinder krusades af det första skägghjunet, och att han som oftast färdades ute som jägare i mark och bland bergen. Af fruktan att förråda sin hemlighet, om samtalet fortsattes längre, gaf hon dem strax en mängd konstigt arbetade guldsaker och ädelstenssmycken, hvarpå hon kal-

lade Zephyrvinden och befallde honom genast föra dem bort.

På hemvägen gäfvö de ädla systrarna sin dämpade afund luft i följande ord. Den ena sade:

”Huru orättvis är dock ej lyckan! Nu har den bestämt att systrar, som ha samma far och mor, skola ha så olika öden. Vi två, som dock äro de äldsta, äro som trälqvinor bortgifna åt främmande män och lefva långt från vårt fädernesland, som vore vi jagade i landsflykt! Men hon, den yngsta, som blef född först då våra föräldrar redan voro gamla, skall nu vara så rik och hafva en gud till man, ehuru hon ej ens vet att värdera sin egen lycka! Säg du, syster, i hvilket stort slott hon bodde, hvilka präktiga smycken hon bar, huru hennes kläder lyste, huru ädelstenarna strålade, huru mycket guld man till och med trampade på under föfterna? Har hon dertill en så vacker man som hon säger, så kan ingen i hela världen vara lyckligare än hon. Kanske är hennes man till och med en gud, som en gång i tiden, då hans kärlek tilltar i styrka, gör henne till gudinna. Ja, så är det! Det såg man af hennes miner. Hon stoltserar redan och känner sig som gudinna. Hon har osynliga röster till sin uppässning och kan befalla öfver vindarna, medan jag, gud bättre, har fått en man, som är äldre än min egen far, skallig som en pumpa, svagare än det minsta barn och till på köpet så nogräknad, att han sätter lås och rigel för allt hvad som finns i huset.”

”Min man,” svarade den andra, ”är derjemte krokig af gikt, och ringa glädje har jag af honom.

Allt som oftast får jag sitta och gnida giktknölarna på hans stenhårda fingrar och förderfva mina fina händer med gamla trasor och illaluktande plåster, så jag snarare liknar handtlangerskan hos en läkare än en älskad hustru. Du får se till huru du med tålmod kan bära allt detta. Jag uthärdar ej att se lyckan träffa en så ovärdig. Tänk på huru stolt hon visade sig mot oss, huru skrytsamt hon visade sin rikedom, huru oviligt hon af så stora skatter kastade en obetydlighet till oss och strax derpå lät vinden bortföra oss, som om hon känt sig besvärad af vår närvaro. Må jag aldrig vara qvinna mera, om jag ej skiljer henne från hennes rikedomar. Om du, såsom jag hoppas, känner det hån, som visades oss, så djupt som jag, så vilja vi tillsammans uppgöra en ordentlig plan. Låt oss laga så, att hvarken våra föräldrar eller någon annan märker hvad vi ha i sinnet. Det bästa är att vi alls ej låtsas veta att hon lefver. Det är nog att vi sjelfva sett hvad vi helst ej velat se; det vore för mycket begärdt, att vi till på köpet skulle utbasuna hennes lycka för hennes föräldrar och annat folk. När ingen kan tala om hennes rikedom, är det som om den alls icke funnes till. Hon skall få se att vi icke äro hennes tjenarinnor, utan hennes äldre systrar. Låt oss nu återvända till våra män och till våra fattiga, men ärbara hem, och när vi sedan väl öfvervägt saken, skola vi återkomma för att straffa den öfvermodiga.”

De elaka systrarna funno denna stygga plan så god, att de genast gömde alla de dyrbara gåfvorna, refvo sitt hår, påtogo förtviflade miner och pressade

stora tårar ur ögonen. Efter att genom dessa åthäfvor ha upprifvit såret i de gamla föräldrarnas bröst, skyndade de, rasande af afund, hem för att närmare öfvertänka den nedriga planen mot sin oskyldiga syster.

En natt talar den okända äkta mannen sakta till Psyche:

”Fjerran ifrån hotar dig en stor fara, och om du ej väl förskansar dig mot den, når den dig snart. De trolösa varginnorna rufva på en skändlig plan att locka dig till att försöka få se mig. Men, som jag ofta sagt dig, har du väl en gång sett mig, kan du aldrig hoppas få återse mig. När nu de skändliga trollqvinnorna med sitt elaka sinne komma hit (och att de komma, det vet jag), skall du helt och hållet låta bli att tala med dem, eller, om du, som är oskyldig och kärleksfull, ej kan göra det, må du i alla fall ej höra på hvad de säga om din man eller svara ett ord derpå. Snart skall dessutom vår familj förökas, och af ditt hittills så smärta lif skall ett barn födas, som blir odödligt, om du bevarar vår hemlighet, men blott en människa, om du förräder den.”

Psyche jublade vid tanken på gudabarnet och gladdede sig mycket åt sin tillkommande värdighet som moder. Full af längtan, räknar hon dagar och månader och undrar sjelf öfver förändringen i sitt tillstånd.

Men snart komma de skändliga furierna med sitt ormgift, flygande för fulla segel.

Då förmanar den osedde äkta mannen Psyche med följande ord:

"Nu har fienden dragit sitt svärd och stridsropet ljuder! Nu är systerhanden väpnad mot dig! Ack, hvilken stor olycka hotar oss icke, älskade Psyche! Förbarma dig öfver dig sjelf och öfver mig och skydda genom obrottslig tystnad din man, dig sjelf och vårt framtidshopp mot den hotande faran. De skändliga qvinnorna, som slitit blodsbandet och förfölja dig med så dödligt hat, förtjena icke längre att kallas systrar. När deras sirénsång ljuder från fjellet, må du hvarken se åt dem eller höra på deras ord."

Suckande och gråtande, tog Psyche till orda:

"Du har ju redan sett prof på min trohet och tystnad. Icke heller denna gång skall du få orsak att klaga öfver brist på fasthet hos mig. Befall blott vinden att han åter lyder mig och låt mig åtminstone till ersättning för att jag ej får se din hulda gestalt, se mina systrar, det beder jag vid dina doftande, lena lockar, vid dina runda, fina jungfrukinder, vid ditt brinnande bröst! Så sannt jag i vår lille son hoppas få se din afbild, hör min bön och tillåt mig trycka mina systrar till mitt bröst. Neka ej din egen Psyche denna glädje. Att se dig skulle ej kunna föröka den lycka jag redan känner, till och med nattens mörker förskräcker mig ej mera; jag har ju dig, min lysande stjerna."

Af dessa ord och ömma smekningar lät den äkta mannen beveka sig, och aftorkande hennes tårar med sina lockar, lofvade han uppfylla hennes bön; men vid daggryningen var han åter försvunnen.

De elaka systrarna besökte icke en gång föräldrarna på vägen, utan stormade från skeppet rakt upp på fjellet, hvarifrån de strax, utan att vänta på vindens hjälp, oförsigtigt störtade sig ned i djupet; men Zephyr, som ej glömt sin herskares befallning, förde dem, huru ogera han än gjorde det, med en blid fläkt ned i dalen.

Med raska steg skynda de in i slottet, der de omfamna sitt stackars offer, och under det de hyckla systerlig kärlek för henne och under glada miner dölja sina skändliga anslag, smickra de henne med följande ord:

”Älskade Psyche, för kort tid sedan var du ett barn, och nu skall du snart bli moder! Hvilken stor skatt bär du ej under ditt hjerta! Hvilken glädje skall du ej bringa hela vår släkt! Huru lyckliga bli icke vi, som skola vårda det vackra barnet! Kommer det, som sannolikt är, att likna sina föräldrar, blir det ju en verklig Amor.”

Genom denna låtsade ömhet ställa de sig in ännu mera hos systemen. Hon låter dem hvila ut efter resans besvärligheter, vederqvicker dem med ett uppfriskande bad, och undfägnar dem i den praktfulla matsalen med alla möjliga fina rätter och läckerheter. Hon befäller cittran spela, och strax ljuda strängarna, flöjten blåsa, och tonerna klinga, kören sjunga, och sången ljuder.

Man skulle tro att denna osynliga musik med de sköna melodierna skulle röra åhörarnes hjertan, men de elaka systrarnas ondska hejdades ej ens af sångens

milda toner. Listigt lägga de under samtalets lopp snaror för sin syster och fråga henne, huru hennes man ser ut och af hvilken släkt han är.

Hon, som i sin enfald glömt hvad hon förra gången berättade för dem, hopdiktar en ny berättelse om att hennes man var från närmaste provins, att han dref stor handel och var långt öfver ynglingaåren, så att hans hår till och med var gråsprängdt.

Men också denna gång afbröt hon genast samtalet, öfverhopade dem med rika gåfvor och öfverlemnade dem sedan åt den luftige ledsagare, som med sin milda fläkt lyftade dem upp på fjellet.

På hemvägen talade de sålunda med hvarandra:

”Nå, den lilla token har nog ordentligt lärt sig att ljuga! Förr var han en yngling, hvars haka knappt begynt få fjun, nu är han långt öfver ungdomsåren och hans hår börjar redan gråna. Hvem är han då, som inom så kort tid färgats af ålderdomen? Endera är det en skamlig lögn, som den fräcka varelsen upp-diktat, eller ock vet hon ej huru hennes egen man ser ut. Hvilketdera än må vara fallet, förtjenar hon, att med det fortaste jagas bort från sin rikedom. Efter hon ej känner till sin egen mans utseende, är han säkert en gud, och det är ett gudabarn, hon bär under sitt hjerta. Skall hon nu hedras som moder till en gud, så återstår ju för oss intet annat än att gå och hänga oss, men det skola vi nog förhindra! Låtom oss emellertid besöka våra föräldrar och der öfverväga huru denna sak bör ställas.”

Uppfyllda af dessa tankar, helsade de knappt på föräldrarna, och efter en sömlös natt ila de i daggryningen med sina onda planer upp på fjellet, hvar ifrån de som vanligt föras ned i dalen af vindens milda fläkt.

De pressa tårar ur ögonen, så godt de kunna, och tilltala listigt den unga hustrun med följande ord:

”Du sitter här så glad, okunnig om din olycka och obekymrad om faran. Men vi, som vaka öfver din frälsning, äro alldeles förtviflade öfver din ställning. Vi ha hört för alldeles säkert, och då vi på det innerligaste deltaga i ditt öde, kunna vi ej lemna dig i okunnighet om, att den, som om natten hvilat vid din sida, är en förskräcklig orm, som slingrar sig fram i stora bugter, har ett förfärligt gap och hvars hals droppar af blodigt gift. Kom ihåg, att Pythia spådde, att du skulle bli gift med ett rysligt vidunder. Många bönder och jägare och annat folk i trakten hafva om qvällarne sett din man komma hem från sina utflygter och slingra sig ned i floden här strax bredvid. Alla människor påstå att du ej har lång tid kvar att glädja dig åt all denna härlighet, men när du blifvit fyligare och tiden närmar sig att ditt barn skall födas, tänker odjuret sluka både dig och barnet på en gång. Derför må du väl besinna, om du vill följa dina bekymrade systrars råd och lefva trygg för all fara med oss eller om du vill låta begrafva dig i det gruffliga odjurets mage. Om du finner så stort behag i att lefva här, ensam med de osynliga tonerna, och att hvila om natten vid den förskräckliga varelsens sida, som du

aldrig sett, så ha dock vi som kärleksfulla systrar gjort vår pligt."

Den stackars Psyche, som i sin godtrogenhet var lätt att förskräcka, blir så förfärad öfver allt det hon får höra, att hon i sin ångest glömmar både sin mans förmaningar och sina egna löften; darrande och blek som ett lik, framsnyftar hon följande ord:

"Det är vackert af er, att I så kärleksfullt antagen er er stackars syster. Jag tror verkligen att de, som berättat er allt detta, talat sanning, ty aldrig har jag ännu sett min man eller fått veta hvar han är hemma. Blott om natten, då jag ingenting kan se, hör jag hans röst; om dagen flyktar han, och säkert hafven I rätt i att han är ett förskräckligt odjur. Derfor är det han beständigt varnar mig för att försöka få se honom och hotar med att nyfikenhet blott skulle störta mig i olycka. Om I sen någon räddning för mig, arma varsel, så frälsen mig genast. Öfvergifven I mig nu midt i min olycka, så är all er tidigare omsorg förspild."

De gudlösa kvinnorna, som sålunda sågo sin systers sinne ligga öppet för deras angrepp, gingo nu utan betänkande rakt på saken.

"Efter som blodets röst bjuder oss att göra allt för att bistå dig, så vilja vi visa dig den enda utväg till frälsning, som vi kunnat finna. Vid den sida af sängen, der du brukar ligga, skall du gömma en knif, som är så skarp, att den till och med vid en svag hands tryckning tränger djupt in. Också en liten lampa, fylld med olja och brinnande klart, bör du gömma så,

att den icke sprider något sken i rummet. När nu odjuret slingrat sig genom slottet till sitt läger och du på dess andedrägt märker att det ligger försjunket i den första djupa sömnen, så stiger du helt sakta upp och går med bara fötter och ljudlösa steg och tar fram lampan från dess mörka gömma och utför så vid dess sken den frälsande handlingen. Med dristig hand skall du gripa den skarpa knifven och med ett raskt hugg skilja hufvudet från kroppen. Vi skola icke svika dig. Vi, som ängsliga skola stå och vänta på det ögonblick, då du genom att mörda honom, befriar dig sjelf, vilja då hjälpa dig med att bortskaffa alla dessa härligheter och sörja för att du blir gift med en verklig människa."

Efter det systrarne sålunda hade upphetsat Psyches sinne, lemnade de henne genast för att ej sjelfva dragas med i den olycka de anstiftade, och knappt hade vinden på sina vingar burit dem upp på fjellet, förr än de i största hast skyndade ned till skeppen och seglade hem.

Då Psyche nu i sin ensamhet ej hade annat sällskap än sina egna oroliga tankar, råkade hennes bröst i lika häftig rörelse som hafvet i stormväder. Så fast hon än hade beslutit att följa sina systrars råd, svigtade dock hennes mod hvar gång hon ville träffa förberedelser till det rysliga dådet. Sålunda förflöt dagen mellan beslut och uppskof, dristighet och ångest, tvivel och förbittring, och hvad som är det besynnerligaste, lika mycket som hon ryste för det grymma odjuret, lika mycket älskade hon dock sin brudgum.

Först om qvällen tog hon mod till sig och förberedde med ängslig brådska allt till det blodiga dådet.

Om natten infinner sig den osedde mannen som vanligt, men knappt märker Psyche att han somnat, förrän hon stiger upp från sitt läger. Så försagd hon eljest är, känner hon sig dock nu stark, hon lyfter lampan, fattar knifven och närmar sig behjertad som en man.

Knappt har ljusskenet fallit öfver sängen förr än hon ser den fruktade varelsen, som dock är den mildaste och ljufvaste af alla skapade väsenden, just den sköne Amor med den gudomliga gestalten, i närheten af hvilken till och med lampan strålar klarare och knifsudden gnistrar starkare.

Vid denna syn blef Psyche alldeles utom sig. Hon sjönk på knä och visste ej hvar hon skulle gömma det mordiska stålet, om ej i sitt eget hjerta. Säkert hade hon utfört detta beslut, om ej knifven sjelf, rysande för en så gruffig handling, hade fallit ur hennes hand. Långsamt återkommer hon till sig sjelf, i det hon gång på gång låter blicken hvila på den sköna gudagestalten. Kring purpurkinderna och den snöhvita halsen, böljade gyllene lockar i förvirrad ordning, och för deras glans måste till och med lampans sken förblekna. Från den flyktige gudens skuldror sköto ut vingar, hvilka skimrade i alla färger, liksom daggen i morgonsolen: och ehuru sjelfva vingarne voro stilla, darrade dock de fina dunen oroligt som för vindens flägtar. Kroppen var fin och glänsande och sådan, att Venus sjelf kunde vara stolt af att ha födt honom.

Vid sängens fot låg bågen och kogret med pilarne, den mäktige gudens vållustbringande vapen. Nyfiken undersöker Psyche dessa och tager upp en pil ur kogret, för att pröfva dess spets på sin tumme. Men hennes hand darrar ännu så starkt, att hon råkar trycka pilen djupare in än hon hade tänkt, så att några blod-droppar porla fram genom huden.

Sålunda sårade Psyche sig sjelf oförvarandes med Amors pil och blef dervid så upptänd af kärlek till honom, att hon böjde sig ned öfver honom och tryckte den ena glödande kyssen efter den andra på hans läppar, i största ångest för att han allt för snart skulle vakna.

Men om det nu var af trolöshet eller afund eller för att den sjelf längtade att kyssa en så skön varelse — plötsligen spilde lampan en droppe brännande olja på gudens högra axel.

Det var en fräck och skamlig lampa och ett dåligt redskap för kärleken, då den sålunda brände upphovet till sin egen eld, ty säkert måste det ha varit en älskare, som först påfann att upplysa nattens mörker, för att så mycket längre kunnat njuta af åsynen af den sköna. Knappt hade guden, väckt af smärtan, sett det tydliga beviset på sin hustrus olydnad, förr än han tyst flög bort från hennes armar och ögon. Förgäfves sökte Psyche kvarhålla honom genom att haka sig fast med båda händerna vid hans högra fot. En tid blef hon sålunda förd genom luften, men nedföll slutligen trött till jorden.

Guden öfvergaf henne dock icke genast utan flög upp i närmaste cypress, hvarifrån han med rörd stämma tilltalade henne med följande ord:

”Enfaldiga Psyche, för din skull har jag varit olydig mot min moder, som hade befalt mig att med kärleksband sammanlänka dig med den eländigaste af alla människor. I stället har jag sjelf låtit fångsla mig af din skönhet och sårat mig med min egen pil. Men häri har jag handlat lättsinnigt, ser jag; genom att göra dig till min hustru har jag blott vunnit att du ansåg mig för ett odjur och ville afskära mitt hufvud, som innesluter de ögon, hvilka funno dig så skön. Jag har ju dock så mången gång bedt dig taga dig i akt och förmanat dig så välvilligt. Men dina härliga rådgifverskor skola snart få sin lön för sina förderfliga lärdomar. Dig vill jag blott straffa genom min flygt.”

Med dessa ord flög han upp i luften. Psyche, som låg gråtande på marken, följde honom med ögonen, så långt hon kunde, och då hon förlorade honom ur sigte, störtade hon sig i den förbiilande floden. Men den milda strömmen, som ej tordes förtörna den gud, hvars eld flammar till och med i de djupa vattnen, bar henne på sina böljor öfver till den motsatta, blomsterströdda stranden.

Der, vid sjelfva strandbrädden, satt just herdeguden Pan med gudinnan Eko vid sin sida och lärde henne återgifva alla slags ord. Nära stranden sprungo hans getter omkring och betade gräset på ängen. Den bockbente guden, som väl visste hvad som händt den stac-

kars Psyche, kallade henne till sig och tröstade henne sålunda: "Mitt vackra barn! Jag är väl endast en bonde och herde, men min höga ålder har dock skänkt mig rik erfarenhet. Om jag ser rätt (klokt folk kallar det att spå), måste jag af dina vacklande steg, din bleka färg, dina djupa suckar och framför allt af din bedröfvade blick sluta till att det är kärlek, som bragt dig i olycka. Hör mig därför och försök ej mera att beröfva dig lifvet. Kasta sorgen ifrån dig och bed till Amor, den mäktigaste af alla gudar. Han är ung och skön, sök du att vinna hans nåd."

Psyche tackade i sitt hjerta den vänlige herdeguden och vandrade derpå vidare. Längre gick hon framåt, utan att känna vägen, men mot qvällen kom hon till den stad, der hennes egen svåger hade sitt kungaslott. Då hon hörde det, lät hon anmäla sig hos sin syster, som strax mottog henne och efter de första helsningarna frågade om orsaken till hennes ankomst. Psyche svarade:

"Du mins nog ert råd att jag med en tveeggad knif skulle mörda det grufliga vidundret, som kallade sig min man, förr än det slukade mig med hull och hår. Men då jag, efter er anvisning, lät ljuset skina på hans ansigte, såg jag den skönaste syn man kan tänka sig. Det var Venus' egen son Amor, som hvilade i den ljufvaste sömn. Jag blef alldeles utom mig vid denna syn och visste icke huru jag skulle bära all den glädjen. Till min olycka föll i det samma en droppe het olja från den brinnande lampan ned på hans skuldra. Strax vaknade han och då han såg mig stå der med

ljus och stål i handen, sade han: "Från dig förklarar jag mig genast skild genom din förbrytelse, men din syster — och så nämnde han ditt namn — vill jag taga till min hustru;" och då han sagt detta, gaf han Zephyr befallning att blåsa bort mig."

Knappt hade Psyche slutat sin berättelse, förr än systemen, upptänd af längtan och afund, påfann en osanning för att narra sin man. Hon inbillade honom att det kommit bud om hennes föräldrars död, seglade genast bort och ilade från skeppet rakt upp till fjellets topp. Ehuru en annan vind blåste der, sade hon dock i sin blinda ifver:

"Mottag din maka, Amor! Och du Zephyr, bär din herskarinna!"

Med detsamma störtade hon sig ned från fjellet: men icke en gång hennes döda kropp kom ned till dalen. Den blef krossad af framskjutande fjellspetsar, och, som hon förtjenade det, blef hennes sönderrifna kött föda för rofdjur och fåglar.

Icke heller den andra systemen undgick länge sitt straff. Också till hennes stad kom Psyche på sin vandring. Äfven hon längtade att intaga Psyches plats hos Amor och ilade till fjellet, der hon på samma sätt fann döden.

Medan Psyche nu vandrade från land till land för att fråga, om ingen sett Amor, låg kärleksguden sjelf i sin moders rum och grät af smärtan i det brända såret.

Den hvita måsen, som eljest flyger öfver hafvets böljor, dök då ned i oceanens djupa sköte, der den fann

Venus i badet. Här berättade den för henne, att hennes son, illa bränd, låg sjuk derhemma, och att man öfverallt på jorden talade illa om hela släkten, emedan sonen förspilde tiden med kärlekshistorier vid ett fjell och Venus sjelf låg och badade i hafvet, så att all glädje, behag och qvickhet voro försvunna ur verlden och simpelhet och råhet kommit i deras ställe. Det fanns ej mera kärleksfulla äktenskap, ingen trofast vänskap, ingen moderskärlek. Det var otrefligt öfverallt och man vämjdes öfver de förbindelser, som ingingos.

Sålunda talade den näsvisa fågeln och svärtade sonen för hans egen moder. Venus blef allvarsamt ond och utbrast:

”Så, min kära son har redan funnit en älskarinna. Låt mig då höra namnet på henne, som förfört min stackars nakne gosse. Är det en af nymferna eller af horerna eller en af musernas chor, eller måhända är det en af gracerna, en af mina egna kammärjungfrur?”

Den pratsamma fågeln saknade ej svar. ”Jag vet icke rätt, min herskarinna,” sade den. ”Jag tror det är en dödlig qvinna han älskar. Om jag hört rätt, heter hon Psyche.”

”Psyche!” ropade Venus förbittrad. ”Vågar han älska Psyche, som ställer sig på min plats och till-egnar sig mitt namn. Den lumpne pojken tror väl att jag är en kopplerska, som visat honom flickan, för att han skulle förälska sig i henne.”

Häftigt dyker hon upp ur vattnet och flyger upp till sitt guldslott, och då hon ganska riktigt fann den

sjuke gossen i sitt rum, ropade hon redan i dörren så högt hon kunde:

”Det är just ett vackert uppförande, som riktigt passar för ditt stånd och din uppfostran! Är det ej nog med att du trotsar din mors befallning och underlåter att straffa hennes fiende med kärlek till en ovärdig? Skall du till på köpet gå åstad och sluta förbindelser och jag finna mig uti att ha min fiende till svär-dotter? Du, din ostadige förförare, tror visst, att du är den ende i släkten och att jag är för gammal att få flera barn. Men jag skall säga dig att jag skall föda en annan son, som är mycket bättre än du. Eller, för att du riktigt skall bli hånad, vill jag adoptera en af mina tjenarinnors söner och gifva honom vingar och fackla och båge och pilar och alla mina andra saker, som jag gaf dig till ett helt annat bruk; ty af din fars egendom har ingenting tillerkänts dig att användas på sådant sätt. Men från dina tidigaste år har du haft dåliga anlag och har alltid varit rask i vändningarna. Utan minsta tecken till vördnad sätter du folk, som äro mycket äldre än du i sticket. På mig sjelf, din egen mor, drar du kläderna af kroppen och sårar mig och känner ej mera respekt för mig, än om jag vore en gammal enka. Icke en gång för din styffader, den väldige krigsmannen, har du minsta fruktan. Hvarför skulle du också det? Det är ju du, som till min förtrivflan gör unga flickor förälskade i honom. Men du skall få ångra denna smälek och smaka följderna af din kärlekshistoria.”

"Men till hvem skall jag vända mig? Huru skall jag få den galgfågeln tämnd? Skall jag söka hjälp hos min fiende fru Årbårhet, som jag ofta kränkt genom hans upptåg? Då måste jag ju nedlåta mig till att tala med den råa bondqvinnan. Det blir hårdt; men hämnd måste jag ju ha. Hon och ingen annan kan hålla pojken i tukt. Hon kan skaka pilarna ur hans koger, lösa strängen från bågen, släcka hans fackla och plåga honom med ännu skarpare medel. När hon afklippt hans lockar, som jag så ofta förgylt med mina egna händer, och ryckt af honom vingarne, som jag så ofta, då han låg i min famn, badade med nektar, då är jag hämnad."

Efter att ha gifvit sin harm luft i dessa ord, ilade hon åter ut ur slottet och mötte genast Ceres och Juno. Då dessa sågo hennes häftiga sinnesrörelse, frågade de henne, hvarför hon fördunklade sina sköna ögon med sådana vredgade miner.

"I kommen just i rättan tid för att hjälpa mig," svarade hon. "Skaffen mig rätt på den der Psyche, som sprungit sin kos. I veten mycket väl hvad som händt i mitt hus och hvad min son företagit sig."

De voro redan underrättade härom och sökte efter bästa förmåga tala förstånd med kärleksgudinnan.

"Hvad har din son då egentligen gjort, höga gudinna, att du så ifrigt bekämpar hans kärlek och visar så liten misskundsamhet mot henne, som han älskar? Det är väl ingen så stor olycka att han kastat kärliga ögon på en vacker flicka. Han är ju en ung man, som trampat ut barnskorna. Har du redan glömt huru gammal han är, eller tror du att han beständigt är gosse, för

det han bär sina år så väl. Du, som är hans mor och dertill en förständig qvinna, bör ej beständigt utspionera hans vägar och stå i vägen för hans kärlek. Och minst bör du tadla honom för att han går i dina egna fotspår. I framtiden skola hvarken gudar eller människor finna sig i den ton du inför i världen, då du räknar så strängt till doms i ditt eget hus och ej unnar din son den allra minsta frihet." Sålunda togo de mäktiga gudinnorna Amors parti, ty de fruktade sjelfva hans pilar, ehuru han var långt borta. Men Venus, som blef mycket förtörnad öfver att de kunde taga en så allvarsam sak så lätt, vände sig förnärad från dem och skyndade ut till hafvet.

Emellertid vandrade Psyche från ort till ort och sökte dag och natt sin man. Hon hade blott ett mål, det att blidka hans vrede. Kunde hon än ej fortfara att vara hans hustru, ville hon dock vinna hans förlåtelse. Då hon nu en gång såg ett tempel på toppen af ett högt berg, sade hon till sig sjelf:

"Hvem vet, kanske tronar min man derinne."

Ehuru hon var trött af den långa vandringen, gåfvo dock hoppet och längtan henne vingar. Snart var hon ända uppe vid templet's ingång. Hon såg en hög hveteax, andra hveteax voro flätade till kransar, dessutom låg der kornax, skärar och andra skörderedskap. Men allt låg i den största oordning, som då arbetarne kasta allting ifrån sig i solhettan för att söka middagshvila. Psyche, som tänkte att hon icke borde visa försumlighet vid någon som helst helgedom, utan söka vinna alla gudars välvilja, tager upp allt och läg-

ger omsorgsfullt hvar sak på dess plats. Detta ser den höga gudinnan Ceres och ropar genast till henne:

"Stackars Psyche! Den ursinniga Venus letar efter dig i hela världen och hotar att grymt hämnas på dig. Och ändå ordnar du så omsorgsfullt hvad mig tillhör, utan att tänka på din egen räddning."

Psyche kastade sig ned för gudinnan och vätte hennes fot med sina tårar, medan hennes hår släpade i stoftet, och anropade med innerlig bön hennes beskydd.

"Vid din välsignelserika hand, vid skördens fröjder, vid din hemlighetsfulla fest, vid din ormvagn, vid Siciliens fält, vid Plutos vagn, vid din dotters bröllop i nattens mörker, vid hennes återkomst till dagens ljus och vid alla de mysterier, som Eleusis höljer i heligt tystnad, hjälp den olyckliga Psyche, som åkallar dig med ödmjuk bön! Tillåt att jag, blott för några dagar, gömmer mig i denna sädeshög, tills gudinnans stränga vrede blifvit förmildrad eller jag sjelf hemtat krafter efter min tröttsamma vandring."

"Jag är rörd af dina tårar och ville gerna hjälpa dig," svarade Ceres, "men jag vill ej sätta mig ut med min släkting, med hvilken jag alltid lefvat i godt förstånd och som dessutom är ett förträffligt fruntimmer. Gå därför bort från mitt tempel och var glad att jag ej låtit taga fast dig."

Psyche kände sig dubbelt olycklig vid att så tvärt se sig afvisad der hon minst väntat det. Då hon åter nedsteg från berget, såg hon djupt nere i dalen en skuggrik lund med ett praktfullt tempel. Så litet hopp

hon än hade, ville hon dock ej försumma något medel till räddning eller gå förbi någon guds tempel. Hon närmar sig helgedomen, hvarest hon rundt omkring på trädens grenar och vid templets dörr ser dyrbara gåfvor upphängda och praktfulla tyger, hvilka genom invädda guldbokstäfver förkunnade, hvarför hvarje gåfva var upphängd och angäfvö gudinnans namn. Psyche föll på knä, utsträckte sina armar mot det brinnande altaret, efter att först ha aftorkat sina tårar, och bad sålunda:

”Du, den allsmåktige Jupiters syster och hustru, som bor i det urgamla templet på Samos, hvilket stolt mins din födelse och din första barnsliga gråt, du, som nådig besöker den praktfulla helgedomen i det höga Carthago, hvarest man mins dig som den mö, hvilken på lejonvagnen körde öfver himlen; du, som nära Inachusflodens strand, hvilken nämner dig dundergudens hustru och gudarnes drottning, vakar öfver Argos’ vidtberömda stad; hvilken rikena i öster ära som äktenskapets beskyddarinna, medan i de vestliga länderna födande qvinnor anropa din hjälp! Var du en nådig frälsarinna i min nöd och befria mig ur detta stora elände! Jag vet ju att du alltid hjälper den qvinna, som bär ett foster under sitt hjerta.”

Juno framträder i allt sitt majestät.

”Huru gerna ville jag ej uppfylla din bön,” säger hon, ”men Venus är min sons hustru och jag har alltid älskat henne, som om hon vore min dotter. Jag kan ej göra henne emot, och dessutom förbjuder ju lagen att man beskyddar andras förrymda slafvar.”

Då Psyche nu också var bortstött af Juno och ingenstädes kunde finna sin bortflugne man, uppgaf hon allt hopp om räddning och tänkte för sig sjelf: "Hvart-hän skall jag nu vända mina steg, då icke ens sjelfva gudinnorna våga hjälpa mig? Det finns ej ett gömsle så mörkt, att jag der kan undandraga mig Venus förföljande blick. Jag måste taga mod till mig och dristigt öfverlemna mig i min herskarinnas våld. Kan-ske kan jag genom ödmjukhet mildra hennes vrede. Hvem vet, om jag ej i hennes slott finner honom, som jag så länge har sökt."

Venus hade emellertid uttömt alla jordiska medel att finna henne, och beslöt därför att begifva sig upp till himlen. Hon lät föra fram sin vagn, som Vulcan i tiden hade smidt af guld och smyckat med de skönaste figurer i upphöjdt arbete, för att gifva Venus den till brudgåfva. Af de många dufvor, som kuttra kring hennes kammare, framkomma fyra snöhvita, trippande och vridande på halsarna, medan de ställa sig under det af ädelstenar gnistrande oket, och flyga derpå raskt åstad med sin herskarinna. Muntra sparfvar qvittra rundtomkring gudinnans vagn och täcka sångfåglar anmäla hennes ankomst med sina ljufliga toner. Hvar-ken örnar eller glador våga angripa Venus' sjungande skara. Skyarne dela sig, himlen öppnar sig för sin dotter och etern mottar med jubel den sköna gudinnan.

Hon styr genast till Jupiters kungaborg och fordrar stolt att Mercurius, den värtalige guden, skall ställas till hennes förfogande.

Jupiter villfar hennes begäran och stolt för hon sin ledsagare med sig, i det hon gifver honom besked med följande ord:

”Älskade broder från det arkadiska herdelandet, du vet att din syster Venus aldrig uträttat något utan ditt bistånd, och säkert är det ej doldt för dig, huru länge jag förgäfves sökt den förrymda flickungen. Det återstår intet annat än att du offentligen utropar, att jag vill betala en stor lön åt den, som bringar henne till mig. Men du måste noggrannt angifva de tecken, på hvilka hon kan kännas igen, så att ingen ursäkt gifs, om någon olofligt söker att gömma henne.”

Härmed räckte hon honom ett dokument med Psyches namn och signalement.

Hon begaf sig derpå hem och Mercurius skyndade att uträtta sitt ärende. Han lopp från stad till stad med sin häroldsstaf och utropade följande:

”Om någon råkar en viss kungadotter Psyche, som tjenar hos Venus, men nu är rymd från sitt herrskap, eller kan angifva hvar samma Psyche håller sig gömd: han anmäle sig hos guden Mercurius framför Circus, hvarest han till lön för sin angivelse får sju ljufva kys-sar af Venus’ egen mun och en riktigt öm, sötare än honing.”

Det var en lön, som riktigt kunde sporra menniskornas ifver, och Psyche såg nog, att det ej hjälpte att dröja längre. Hon infinder sig framför gudinnans slott och möter der en af Venus’ tärnor, hvilkens namn är ”Dagligt Samlif”. Knappt såg denna henne, förr än hon utropade:

"Äntligen erkänner du då, att du har en herskarinna. Eller kanhända är du nog fräck att låtsas som om du icke visste huru mycket besvär vi haft att uppsöka dig. Det är väl att det är jag, som mött dig, nu kan du vara säker på att ej slippa ifrån oss."

Med dessa ord tog hon fatt i hennes hår och släpade henne sålunda in, ehuru den stackars Psyche alls icke gjorde något motstånd.

Så snart Venus såg henne, uppgaf hon ett skallande gapskratt och tilltalade henne med hånande gyckel:

"Nå, äntligen bevärdigar du din svärmor med ett besök! Eller kanhända vill du se efter din man, som ännu ligger sjuk af det sår, du tillfogat honom. Var du lugn! Du skall nog få det emottagande en så kärleksfull svärdotter förtjenar. — Hvar äro mina tärnor Sorg och Smärta?"

Dessa båda blefvo inkallade och togo Psyche under sin behandling. Lydiga sin herskarinna, pinade och plågade de den stackars flickan på alla upptänkliga vis och återförde henne derpå till gudinnan, som äfven nu uppgaf ett gapskratt och sade:

"Nu skall jag förmodligen väckas till medlidande af att se hennes trinda gestalt, som ger mig hopp om att snart kallas farmor. Det är en verklig lycka att uppnå den värdigheten i sina bästa år och att höra en slafvinnas barn kallas ens barnabarn. Men därför är ingen fara. Den förbindelse min son ingått under sitt stånd, ute på landet, utan vitnen och utan en faders vetskap, kan aldrig vinna laglig giltighet, och din son

kommer ej att ha någon far, i fall vi för öfrigt låta dig lefva tills du har födt."

Med dessa ord rusar hon på Psyche, rifver hennes kläder i stycken, ruskar henne i håret, till dess hennes hufvud blir alldeles vimmelkantigt, blandar några högar hvete, korn, hirs, valmofrön, ärter och bönor till en stor hög och säger till henne: "När man ej är vackrare än du, måste det väl vara genom flit och huslighet, som man vinner sin älskare. Låt oss nu se hvad du duger till. Sortera dessa korn åt mig, så att hvarje slag ligger för sig, men du skall ha gjort det innan qvällen."

Efter att ha gifvit denna befallning gick Venus bort för att öfvervara en bröllopsfest, medan Psyche, som stannade ensam kvar, lade händerna i skötet, stum af förskräckelse öfver denna uppgift, som var omöjlig att lösa.

Men den lilla flinka myran, som såg hennes bedröfvelse, kände medlidande med den mäktige gudens hustru och harmades öfver svärmoderns grymma stränghet. Flink och beställsam, ilar den fram och tillbaka för att sammankalla de andra myrorna.

"Varen barmhertiga, I flitiga barn af vår gemensamma moder jorden! Varen barmhertiga och kommen Amors brud, den älskliga flickan, skyndsamt till hjälp i hennes stora nöd."

Det sexfotade folket skyndar fram från alla kanter, i största hast skilja de högen åt, korn för korn, lägga hvar sort för sig och äro på en gång försvunna, som om de vore bortblåsta.

Om natten hemkommer Venus från bröllopet, uppeldad af vin, doftande af balsam, helt omlindad af de skönaste rosenkransar, och ser till sin förvåning, att arbetet är alldeles färdigt.

”Det är ej dina händers verk, skändliga bedrager-ska,” sade hon, ”han har hjälpt dig, han som till din och sin egen olycka har funnit på att förälska sig i dig;” och härmed kastade hon en brödkant åt henne, i det hon sjelf gick till sitt läger.

Emellertid satt Amor fångslad i en kammare allra innerst i huset, der han hölls under sträng bevakning. Man sade, att det var för att såret ej skulle bryta upp igen, när han flög ut och gjorde pojkestreck, men den verkliga orsaken var den, att han ej skulle få se sin älskade.

Sålunda förgick natten sorgligt för de älskande, som voro skilda från hvarandra, ehuru de bodde under samma tak.

Knappt hade Aurora uppstigit på himlen, förr än Venus låter kalla Psyche till sig och talar sålunda:

”Ser du den skog, som sköljes af en flod, vid hvars slingrande stränder du längre ned ser en ek, hvarest guldfår beta utan herde? Hemta mig en tott af deras gyllne ull, du får skaffa den hvar du kan!”

Psyche begaf sig strax på väg, icke för att utföra gudinnans bud, det insåg hon var omöjligt, utan för att i floden göra ett slut på sina lidanden.

Då hörde hon ett sakta hviskande i vassen, som vinden böjde hit och dit vid flodens brädd, och hon urskiljde en röst, som sade:

"Psyche, du hårdt pröfvade, besmitta ej mina heliga böljor med din död. Dock må du icke heller för snart gå bland de vilda fåren på denna äng, ty den brinnande solen gör dem galna, så att de med sina spetsiga horn och giftiga bett fara löst på folk. Tills middags-hettan är förbi och medan djuren söka hvila vid den svala flodstranden, kan du gömma dig säkert under denna platan, som, liksom jag, söker näring af floden. Medan de vilda djuren då ligga och sofva, kan du gå i skogen här strax bredvid och på hagtornsbuskarnes grenar finna den gyllne ull, som blifvit fasthängande der, då fåren sprungo förbi."

Sålunda visade den vänliga vassen Psyche vägen till hennes räddning. Hon lät icke säga sig det tvenne gånger, utan följde noga den anvisning hon erhölet. Det var lätt att på det sättet få hvad hon skulle hemta, och hon kunde nu bringa Venus en hel famn full af gyllne ull.

"Jag ser nog hvem som åter denna gång hjälpt dig; men nu skall jag på allvar pröfva, om du verkligen är så modig och klok. Ser du deruppe den höga fjelltoppen, hvarifrån det svarta vattnet kommer nedstörtande och som sedan nere i dalen förenar sig med den stygiska sjön och närar den underjordiska tåreströmmens suckande vatten? Af den källan skall du ösa åt mig iskallt vatten och strax bringa mig det i denna skål!"

Med dessa ord räckte hon henne under de grymaste hotelser en vackert arbetad kristallskål, och

Psyche skyndade sig upp till bergtoppen i hopp att hennes eländiga lif dock en gång skulle få ett slut.

Här uppe såg hon först riktigt, huru förfärlig uppgiften var. Fjellet stupade brant ned emot djupet, och från dess lodräta vägg nedstörtade vattnet i en klyfta, der det bugtade sig mellan trånga klippor. På ömse sidor sträckte ohyggliga ormar sina långa halsar ut från klipphålorna och spejade rundt omkring med ögon, som aldrig slöto sig. Sjelfva vattnet ökade hennes förskräckelse genom sitt brus, ty beständigt ljöd det: "Gå bort! Hvad gör du? Tag dig i akt? Hvad företar du? Passa på! Fly härifrån! Det blifver din död!"

Psyche blef nära nog sjelf till sten af all denna fasa. Hon kunde ej ens gråta, så förfärad var hon. Men en nådig försyn förbarmade sig öfver den oskyldiga flickan. Der kom kungsörnen flygande förbi med utspända vingar; den mindes väl, huru Amor hade styrt dess flygt, då den bar den phrygiske gossen till himlen, för att han der skulle skänka i nektar åt Zeus. Nu tänkte örnen att den för gudens skull borde hjälpa hans hustru, och sänkande sig från sin höga flygt, sade den:

"Du, som känner så litet till verlden och aldrig försökt sådana saker, tror nog att du kan få så mycket som en enda droppe af detta vatten, hvilket är lika heligt som fruktansvärdt. Har du aldrig hört att gudarne, ja, till och med Jupiter sjelf, rysa vid blotta nämmandet af Styx' vatten, och att som I, menniskor, svärjen vid gudarne, så svärja gudarne vid den heliga Styx? Lemna du hellre skålen åt mig!"

Örnen griper skålen i sina klor, flyger raskt förbi ormarne, hvilka utsträcka sina gap efter den och spela med sina treklufna tungor. Genom sina vingars slag håller den sig tätt vid den uppspringande källådern och uppfångar vattnet, som dock beständigt sträfvor mot och ropar att örnen skulle aflägsna sig. Denne säger då, att det var enligt Venus' befallning den hemtade vattnet. Detta blef härvid fogligare, och glad mottog Psyche skålen, med hvilken hon ilade tillbaka till Venus.

Nu skulle man tro, att allt var godt; men det värsta återstod ännu. Med ett hemskt leende sade Venus till henne:

"Du måtte vara en duktig trollqvinna, efter du så snabbt kan uppfylla mina önskningar. Men det är ännu en sak, min docka, som du måste uträtta åt mig. Tag denna ask och gå med den ned till underjorden, der de döde bo. Framräck der asken åt Proserpina och säg henne: "Venus frågar, om du inte vill afstå åt henne så mycket af din skönhetssalva, som är nog för en dag. Ty den hon hade blef alldeles förbrukad, under det hon vakade öfver sin sjuke son". Men du skall skynda dig att komma tillbaka, ty jag måste nödvändigt ha den skönheten så snart som möjligt, emedan jag skall smycka mig till den stora festföreställningen å gudateatern."

Nu mera kunde ej vara minsta tvifvel om att Venus skulle nöjas med mindre än hennes lif, då hon så rent ut befalle henne att vandra ned i de dödas land. Psyche gick därför genast till ett högt torn, från hvars spets

hon ville störta sig ned. Det var ju den säkraste vägen att snart komma till de dödes rike.

Men tornet upphof sin röst och sade:

”Hvarför vill du söka döden på ett så våldsamt sätt? Olyckliga, när du på sådant vis åtskiljer själ och kropp, kommer du nog till Pluto, men du återkommer då aldrig mera. Följ därför hellre mitt råd. Inte långt härifrån ligger staden Lacedæmon. Nära den samma finner du i en ödslig trakt berget Tænarum. Der är en mörk håla, som du dristigt skall gå ned i, ty från den går en väg rakt ned till Orcus' kungaborg. Dock må du ej gå tomhändt ned i mörkrets rike. I hvardera handen skall du hålla en honingskaka, och i munnen tvänne kopparslantar. Midt på de dödas väg kommer du att möta en halt åsna med ris på ryggen och en halt åsnedrifvare. Han ber dig upptaga några qvistar, som nedfallit från åsnans rygg, och räcka honom dem. Men du skall gå förbi, utan att svara honom. När du nu kommer till de dödas flod, finner du färjmannen Charon, som fordrar färjpenngar för att föra folk öfver i sin lappade båt. Ty också bland de döde frågas efter penningar. Icke ens Charon, den gamle knarren, huru stor gud han än är, gör något utan betalning. Huru fattig man är, måste man ha pengar med sig, då man dör; har man inga, får man stanna qvar på jorden. Du skall alltså låta denne smutsige gubbe få den ena af dina kopparslantar; men han skall sjelf taga den ur din mun, så låter han dig stiga ned i båten. — Midt ute i det tröga vattnet simmar en gammal, död man, som räk-

ker sina köttlösa händer i vädret och ber dig taga honom med i båten, men akta att du ej låter beveka dig till medlidande. — Ett stycke fram på den andra sidan af floden, stå några gamla qvinnor och väfva. De skola be dig hjälpa dem en stund. Men icke heller dem får du höra på; det är alltsammans något, som Venus framtröllat för att få dig att släppa honingskakorna ur handen. Och de honingskakorna ha mycket att betyda, ty tappar du blott den ena af dem, kan du aldrig mera komma upp på jorden. Du må veta, att framför Plutos slott ligger en förskräckligt stor hund med tre förfärliga hufvuden. Den är gruffig att åse och med sitt skall, som låter likt åskan, förskräcker den de döde, som dock inte behöfva frukta för att blifva ihjälbitna. Honom skall du gifva den ena honingskakan, så kan du oskadd gå förbi den och komma in till Proserpina sjelf. Hon emottager dig vänligt, ber dig sitta till bords och taga för dig af rätterna. Men du skall sätta dig på jorden och blott bedja om ett stycke svart bröd att äta och derpå berätta, hvarför du kommit. När du sedan fått salvan åt Venus, skall du på återvägen gifva hunden den andra honingskakan och den girige färjmannen den andra kopperslantén, och när han sedan satt dig öfver på denna sidan floden, kan du tryggt följa den väg, längs hvilken du steg ned, tills du åter kommer upp till dagens ljus. Men framför allt skall du noga akta dig att inte öppna asken, som Proserpina ger dig, eller titta ned i den för att se den dolda skönhetsskatten”.

Sålunda talade det höga tornet. Psyche gick derpå raka vägen till Tænarum och ned i den mörka hålan, med en honingskaka i hvardera handen och tvenne kopparslantar i munnen. Då hon kom till den halte åsnedrifvaren, aktade hon sig väl för att tala, så att ej kopparslantarne skulle falla ur hennes mun. Den ena lät hon derpå färjmannen taga, men tog sig noga till vara att sträcka ut handen till den simmande gamle døde eller hjälpa de väfvande qvinnorna. Den andra honingskakan stack hon i hundens gap, och så kom hon in i Proserpinas slott. Men ehuru gudinnan inbjöd henne, hvarken satte hon sig ned på de mjuka kudarna eller njöt af de läckra rätterna. Ödmjukt satte hon sig på golfvet framför hennes fötter och nöjde sig med ett stycke simpelt bröd, samt framförde derpå Venus' begäran. Hon får en väl tillsluten ask, sticker den andra honingskakan i den skällande hundens gap, låter färjmannen taga den andra slanten och ilar derpå lätt och glad uppåt vägen till dagens ljus.

Men nu kunde hon ej längre styra sin nyfikenhet.

"Jag toka," sade hon, "som har den gudomliga skönheten här i asken och inte tänker på att sjelf smörja mig med en liten droppe af salvan för att min sköne älskling skall bli så mycket gladare öfver att se mig."

Med dessa ord öppnar hon asken. Men det, som fans i denna, var intet handgripligt och icke heller någon skönhet. Det var rätt och slätt dödens sömn, som knappt smugit sig fram under locket förr än den föll öfver henne och bredde sig öfver alla hennes lem-

mar, så att hon föll ner på fläcken och låg på vägen orörlig som ett lik.

Lyckligtvis hade Amor tillfrisknat efter sitt brännsår, och då han icke kunde uthärda att så länge sakna sin älskade, flög han ut genom ett fönster uppe vid taket i det rum, der man höll honom fängslad. Hans vingar hade haft tid att hvila, och därför flög han i otrolig hast till sin egen Psyche. Då han såg huru det var fatt, strök han sömnen af henne och gömde den inuti asken igen, hvarpå han väckte Psyche genom att lätt beröra henne med sin pil. "Det är nu andra gången din nyfikenhet störtat dig i förderfvet. Skynda emellertid att utföra hvad min moder ålagt dig. För det öfriga skall jag nog sörja."

Med dessa ord svingade han sig skyndsamt upp i luften, och Psyche bragte genast Proserpinas gåfva till Venus.

Men Amor, som beständigt brann af kärlek och var mycket rädd för den ärbarhet, med hvilken hans moder så plötsligt slutit förbund, satte alla segel till och flög ända upp till himmelens tak, hvarest han förde sin talan inför den allsmäktige Jupiter sjelf. Jupiter tog honom om hakan, drog honom helt och hållet till sig, tryckte en kyss på hans mun och sade derpå:

"Ehuru du, min herr son, aldrig velat visa mig den vördnad, som tillkommer mig enligt gudarnes enstämmiga beslut, och ehuru du hvart ögonblick riktar din pil mot min egen höga person, som styr naturens lagar och stjernornas gång; ehuru du ofta låtit mig

falla i jordisk kärlek och bragt mig i dåligt rykte genom att förleda mig att synda emot statens lagar och den offentliga moralen och förnedrat min himmelska skepnad genom att ge mig skepnad af ormar, eld, vilda djur, fåglar och kreatur, vill jag dock låta nåd gå för rätt, efter du uppvuxit under mina egna ögon, och uppfylla din bön, om du blott själf sörjer för att hålla dig fri för rivaler och framför allt ser till, att jag till ersättning gör lycka hos den skönaste flicka, som någonsin funnits på jorden."

Efter att ha talat sålunda, befallde han Mercurius att genast kalla alla gudarne till församling under hot att den, som ej infann sig, skulle betala 10,000 sestertiers plikt. Då ingen hade lust att betala böter, blef församlingen inom ett ögonblick fulltalig. Jupiter satt på en upphöjd tron och höll följande tal:

"Höge gudar, hvilkas namn äro uppskrifna i Musernas förteckning öfver den himmelska församlingen! I veten säkert alla, att denne yngling vuxit upp under mina egna ögon. Men nu har jag beslutat att lägga band på hans ungdomliga öfvermod. Det sker ju intet äktenskapsbrott, ingen förförelse, utan att han har sin del deri. Man måste gifva honom annat att tänka på och se till att få honom smidd i äktenskapets bojar. Han har redan funnit en brud. Henne kan han ju behålla, så kunna vi hoppas att han hos henne glömmer sina andra upptåg. Men du, min dotter," sade han till Venus, "behöfver ej vara bedröfvad eller frukta att din rang genom detta bröllop blir komprometterad. Jag skall på ögonblicket upphäfva ståndsskilnaden, så

att bruden efter alla borgerliga lagar kan ställas i jembredd med brudgummen."

Derpå befaller han genast Mercurius att uppsöka Psyche och föra henne upp i himmelen. Han räcker henne en bägare ambrosia med dessa ord:

"Drick detta och blif odödlig. Aldrig skall Amor öfvergifva dig, utan ert äktenskap skall bestå för evig tid".

Ögonblickligen träffades anstalter till ett präktigt bröllop. På den öfversta hvilobänken låg Amor och vid hans sida Psyche; sedan kommo Jupiter och Juno och derpå alla de andra gudarne efter ordning.

Jupiters bägare fyldes med nektar af hans egen munskänk, herdegossen från berget Ida; de öfriga gudarne betjenades af Bacchus. Vulcan stod vid härden, Horerna smyckade öfverallt med rosor och alla slags blommor. Gratierna strödde rökelse på altaret, Muserna sjöngo med sina klara stämmor, Apollos sång ljud, ackompanjerad af cittran, och slutligen utförde Venus en dans, medan Muserna sjöngo i kör, satyren spelade på säckpipa och Pan blåste i sin rörflöjt.

Sålunda blef Psyche vigd vid Amor och födde efter någon tids förlopp en son, som kallades Kärleksglädje.

att binden efter alla böcker till en samling i jäms-
 bild med handboken."

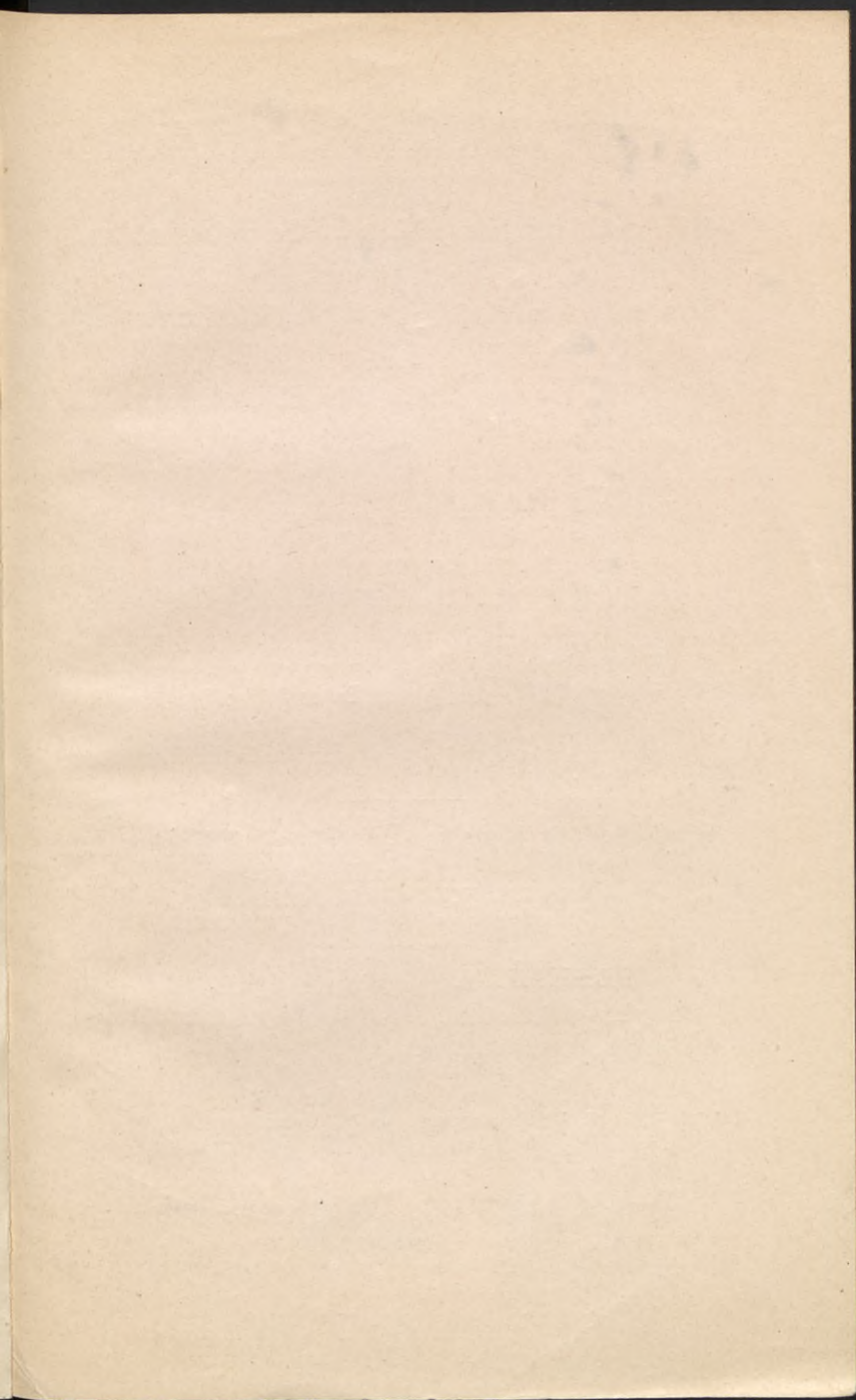
Deras befallor han genom Morsens att upprepa
 Psyche och för henne upp i himmelst. Han räcker
 henne en pålysning med dessa ord:

"Din del och ditt öfverly. Aldrig skall Amor
 återvända dig utan en skönhet skall besta för dig
 till."

Ömheten i hennes bröstet uttrycker till ett nyttigt
 öfverly. På den öfversta avdelningen är Amor och
 vid hans sida Psyche; sedan komma Jupiter och Juno
 och de öfriga gudarna efter ordning.

Jupiter pålysning lyder med ordet att hans egen
 älskade Psyche skall älska honom; de öfriga gu-
 darna beständes af Bacchus, Vulkanus och Mars
 Hornera smärkade öfverly med rosen och alla slas
 blommar. (Tidigare ströde rörelse på alla slas
 sjöarna med sin klara stämning. Apollon såg till
 ankommandet af citran och skallens utlöde Venus
 en dans medan Marsen sjöarna i för sigtton spelade
 på skickligt och Pan blåste i sin orgel.)

Sålunda blev Psyche vid Amor och födde
 efter några tids förlopp en son som kallades Kallisto.

F. B. BONNIERS förlag har i bokhandeln utkommit:

L. DIETRICHSON,

Från min vandringstid. I. Hesperiska nätter.

Bilder från Söder och Nord. Med 9 originalvignetter af M. D—n. I ft. 2: 50; inb. 3: 50.

Från min vandringstid. II. På Studieresor. I.

Ungern och Turkiet. — Mindre Asien. — Grekland. — Sicilien. Med 11 originalvignetter. Häft. 3: 50; inb. 4: 50.

Från min vandringstid. III. På Studieresor. II.

Italien. Napoli. Pästum. — Salerno. — Amalfi. — Pompeji. — Roma. — Antika ruiner. — Antika statyer. — I det kristna Rom. — Raffael. — Guido Reni. — Vinstudier i Umbrien. — Florentinska studier. — Venedigs minnes. Med 15 illustrationer, deraf 10 efter teckningar af M. D—n. 3: 75; inb. 4: 75.

DIKTER

AF

THEODOR LINDH.

Förordade af Johan Ludvig
Runeberg.

340 sidor fickformat.

Häft. 3 kr.; inb. m. guldsnitt 4 kr.

FRU CATHARINA BOJJE

och

HENNES DÖTTRAR.

En berättelse från stora
ofredens tid

af FREDRIKA RONEBERG.

Pris 1: 25.

Johan Ludvig Runeberg och Fänrik Ståls sägner.

Ett bilag till Fänrik Ståls Sägner

af OSCAR I. RANCKEN och L. DIETRICHSON.

Med illustrationer af G. W. PALM. Pris 3 kr.

LUISELLA.

En qvinno-modells öden.

Teckningar ur konstnärslifvet

AF

ACHARIUS (F. W. SCHOLANDER).

Pris 2 kr.; inb. 3 kr.

NOVELLER

berättade på Ottave Rime

AF

ACHARIUS.

1. Vapensmeden. 2. Ateliern.

3. St. Hubertsfesten. 4. Rosina.

Pris 2 kr.; inb. 3 kr.

C. J. L. ALMQVIST, Törnrosens bok.

Ny upplaga, ordnad och utgifven af A. Th. LYSANDER, prof. i
Lund. 120 ark. 4 delar 12 kr.; inb. i clothb 16 kr.

1001849994

